

CEHALETİN AKI, KARASI, KAPKARASI

Cehalet; bilgisizlik, okumamışlık, ilimden yoksun olma manalarında bilinir genellikle... Hâlbuki cahiller de çeşit çeşittir. Ak cahil var, kara cahil var, zır cahil var ve diplomalı cahiller de var... Ak cahili şahsen ben, mektep medrese görmemiş, bilimden yoksun, kültürsüz, bedevi, saf avam-ı nas olarak değerlendiriyorum. Kara cahil ise, aksine okumuş olmakla birlikte ilmi kendisine fayda vermeyen, nefsinin esiri ve şeytanın oyuncağı durumunda olan insanlardır. Bu tip insanlar da kendi aralarında bazı ince ayırım farklılıkları ile birbirlerinden ayrılmaktadırlar.

Örneğin; Karun, pozitif dediğimiz maddi ilimlerde (özellikle kimya dalında) kendini ispatlamış bir bilim adamıydı. Ve bu sayede hazineler dolusu servet elde etmişti. Fakat imandan mahrum bir şekilde yüz karasıyla bu dünyaya veda etmek durumunda kalmıştı. Niye? Çünkü kendisini yaratanı tanımadı, O'na itaat etmedi de ondan. Allah (c.c.) onun hakkında şöyle buyurmaktadır. **“Biz onu ve servetini yere batırdık. Ona yardım edici olarak Allah’tan başka kimse yoktu (elbette), (ama Allah) da yardım edenlerden olmadı.”** (Kasas, 81) Peki, onun bu hale düşmesine sebep neydi? Elde ettiği ilmi sayesinde böbürlendi de Allah’ın ve kulların hakkını ihlal etti. Bu yüzden Allah’ın (c.c.) ona ve şahsında bütün insanlara hitabı şu oldu: **“Allah’ın sana vermiş olduğu şeylerde ahiret yurdunu gözet. Dünyadaki nasibini de unutma. Allah’ın sana ihsanda bulunduğu gibi sen de ihsanda bulun. Yeryüzünde fesat çıkarma. Muhakkak Allah, fesat çıkaranları sevmez.”** (Kasas, 77)

Bir de Bel’am bin Baura vardı ki, o da manevî ilimlerde yüksek seviyelere çıkmış, İsm-i A’zam’ı bilen, duası reddolunmayan bir zattı. Ama zamanın devlet büyüklerine yaranamak, dünyevî menfaatler elde etmek için ilmini kötüye kullandı ve peygamberine ihanet etti de kovulmuşlardan oldu.

İblis yine, ilmi kendisine fayda vermeyenlerdendir.

Bunların benzerleri dünya durduğu müddetçe var olacaktır. Bunlardan korunmak gerekir. Bu gibilere âlim diyebilir miyiz? Diyemeyiz, çünkü ilimlerinin kendilerine bile faydası olmadı ki. İlim insanı Allah’a ulaştırandır. Âlim dünyasını kazandığı gibi ahiretini de kazanandır. Ve en büyük yatırımını da ahirete yapandır. İlmî sayesinde yeryüzünde fesat çıkarmayan, insanların kafalarını bulandırmayan, Peygamber’e (a.s.v.) ve hadislerine sataşmayan insandır. Allah’ın istediği de budur.

Diploması olmayan cahillerin zararı pek azdır. Şöyle bir benzetme yapmak yerinde olur sanırım. Kilometrelerce öteleri görüp de kendi ayağının dibindeki kuyuyu göremeyen bir kişinin uzakları fevkalade iyi bir şekilde görmesinin elbette kendisine faydası olmayacaktır. Öte yanda bir başkası, uzakları göremese dahi hiç olmazsa gözünün önündeki, ayağının dibindeki; kuyuyu, taşları, diken, çalıyı, canavarı v.s. görüyor ve onlardan kendini muhafaza etmeye çalışıyor. Sonuçta hangisi kârlı diye sormak gerekirse, tabi ki ikinci örnekteki, demek daha mantıklıdır. Bu kişi diğerine nazaran daha makbul ve ehvendir. Çünkü kendi azığını toplamış, ahiret hayatını güvence altına almıştır. Allah’ı, peygamberi biliyor, İslam’ı yaşamaya gayret ediyor, fakat okumadığı için cahil olarak anılıyor.

Aslında İslamî anlayışa göre bu gibiler cahil olarak vasıflandırılmıyor. İslamiyet, asıl cahili; imandan mahrum, din-diyanet bilmeyen, kitap-peygamber tanımayan kimseler olarak tanımlıyor. Bu konuyla ilgili Kur’an’daki ayetleri idraklerinize sunmak suretiyle tezimi desteklemek isterim. Lütfen ağır ağır okuyarak anlamaya çalışalım!

“Yoksa cahiliye (devrinin batıl) hükmünü mü istiyorlar? Kesin inanan ve (bilen) bir toplum için, Allah’ın hükmünden daha güzel hükümlü kimdir?” (Maide : 50)

Rabbimiz Teala ve Takaddes Hz.leri burada, İslam’dan önceki yaşayışı cahiliye olarak vasıflandırıyor.. Kendisinin hüküm ve yasalarını tanımayanları da cahil kategorisine koyuyor.. İnanmış olmak ve bilgili addedilebilmek için de en güzel hükmün Allah’tan başkasına ait olmadığını kabul etmek gerektiğini bildiriyor.

“..... Ben iman edenleri kovacak değilim; çünkü onlar Rablerine kavuşacaklardır. Fakat ben sizi, cahilane davranan bir topluluk olarak görüyorum.” (Hud, 29)

Hiz. Nuh’un (a.s.) kavmi, inanmış fakir kimselere tenezzül etmiyor ve onlarla beraber olmak istemiyorlardı. Bunun için Nuh’a (a.s.) onları yanından kovmasını teklif ettiler. O büyük peygamber elbette cahillerin sözüne bakarak Allah’a iman etmiş, Allah katında değeri olan kimseleri yanından kovacak değildi.

“Evlerinizde oturun, eski cahiliye adetinde olduğu gibi açılıp saçılmayın. Namazı kılın, zekatı verin, Allah’a ve Resulüne itaat edin.....” (Ahzab, 33)

Allah (c.c.) burada iman eden kadınlara ne şekilde davranmaları gerektiğini, aksi halde cehalet içinde kalacaklarını bildiriyor. Yani cehaletin, inanmanın gerekliliklerini yerine getirmemekle ortaya çıkacağını, açılıp saçılmakla ilerici, aydın olunamayacağını aksine, gericilik ve cahillik olduğunu vurguluyor.

“De ki: Ey cahiller! Bana Allah’tan başkasına kulluk etmemi mi emrediyorsunuz?” (Zümer, 64)

Burada da Allah'tan başkasına kulluğun cahillik sıfatı olacağı, dolayısıyla imansızların cahil oldukları beyan ediliyor.

“Hûd da! Bilgi ancak Allah'ın katındadır. Ben size, bana gönderilen şeyi duyuruyorum. Fakat sizin cahil bir kavim olduğunuzu görüyorum, dedi.” (Ahkaf, 23)

Bu ayet-i kerimede Hud (a.s.) iman etmeyen kavmini, imansızlıklarından dolayı cehalet içerisinde olduklarını bildiriyor.

“Onlar koyu bir cehalet içerisinde kalmış gafillerdir.” (Zariyat, 11)

Burada da imansızların koyu bir cehalet içerisinde oldukları, yani kapkara bir cahil oldukları ayan beyan gözler önüne seriliyor. Artık bu, kendi fikrimiz olmaktan da çıkıyor, âlemlerin sahibi Allah'ın (c.c.) böyle bir sıfatla onları vasıflandırdığı anlaşılmış oluyor.

Diğer kısım bilgisizlerin de ehven olduğunu, dolayısıyla zararlarının diğerlerine nazaran az olduğundaki iddiamı yine bir ayetle ispatlamak isterim.

“Sonra şüphesiz Rabbin, cahillik sebebiyle kötülük yapan, sonra da bunun ardından tevbe edip durumun düzeltenleri (bağışlayacaktır). Çünkü onlar tevbe ettikten sonra Rabbin elbet çok bağışlayan, pek esirgeyendir.” (Nahl, 119)

Dolayısıyla ben de bunlar için ak cahil tabirini kullanmakla, hem bunlar hem de diğerleri için haksızlık etmiş olmadığımı belirtirim.

Ebu Cehil'e **“Ebu Cehil”** lakabının verilmesinin altındaki sır da bu değil miydi? Oysa onun asıl ismi Hişam'dı. Peygamberimize niye iman etmedi? Allah'ın varlığını ve bir peygamber göndereceğini bilmiyor muydu? Elbette biliyordu... Çünkü o son derece bilgili birisiydi. Devrin ileri gelen filozoflarındandı. Lakin o, peygamber olma ihtimali olanlardan birisinin de kendisi olduğuna kani idi. Ama peygamberlik Abdullah'ın yetimi Muhammed'e (s.a.v.) geldiği için onu kıskandı, O'ndan yüz çevirdi ve o günden sonra en büyük cehaleti göstermeye başladı. Dolayısı ile kendisine cehaletin babası manasına gelen **“Ebu Cehil”** lakabı verildi. İşte peygamber devrindeki bilgin... Ama müşrik olduğu için cahillik sıfatından kurtulamıyor. Çünkü gerçekten bilgili, anlayışlı, şuurlu, ince görüşlü olsaydı İslam'a gelmede, kendisini yaratan Rabb'ini tanımada, O'na itaatte inat etmezdi.

İslamiyet akla, gönle, ruha hitap eden bir din olduğu halde onu kabullenemeyenlerin en büyük cehaleti sergilediklerini görüyor akıllarından şüphe ediyoruz. Çünkü yüce Mevla (c.c.), **“Kullarından, ancak âlim olanlar Allah'tan korkar”** (Fatır, 28) buyurmaktadır.

Bu gibiler her asırda olduğu gibi zamanımızda da mevcuttur. Allah'tan korkmayıp, İslam'dan uzak bir hayat yaşayan herkes kapkara birer cahildirler. Müslümanların; marifet sahibi, gerçek ilim erbabına ihtiyacı vardır. Bu güne kadar ne çektiyse hep cahillerden, okumuş, diplomalı cahillerden çektik. Ehl-i ilim, bir memleketin saadet ve huzur ufkunda rahmet güneşleridir. Cehalet ise, o güneşlerin sabahsız gecelerini teşkil eder.

Cehalet bataklığından çıkmamız gerektiğini, vefatının yıl dönümü münasebeti ile geçtiğimiz günlerde rahmetle andığımız merhum M. Akif şu mısralarıyla haykırıyor...

“Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?”

Olmaz ya... Tabii... Biri insan, biri hayvan,

Öyleyse, cehalet denilen yüz karasından

Kurtulmaya azmetmeli baştanbaşa millet.

Aydın geçinen tabakamız, İslamî ilimleri de elde etseler, Kur'an'ı açıp okusalar, manasını idrake çalışsalar ve bu kazandıkları ile de ümmetin istifade etmesi için iyi niyetle çalışsalar ne iyi olurdu. Kendisini tanıyan Allah'ı tanısa, nereden gelip nereye gideceğinin şuurunda olsa, işte o zaman gerçek ilim sahibi olur, okumuş cahillikten kurtulurdu.

Allah'ı, Kur'an'ı, Peygamberi bilmeyen, İslam'ı yaşamayan birinin ilmi bize yaramaz. İslam'ın ebedi saadet bahşeden pınarlarından akan suyla paslı sinelerimizi temizlersek işte o zaman huzur ve saadete kavuşmuş, insanlığın buram buram hasretini çektiği gerçek insan olma vasfına ermiş oluruz.